

Kjell Askildsen (1929 –). https://no.wikipedia.org/wiki/Kjell_Askildsen

HELT-II, onsd. 18. mai, og onsd. 25. mai. DELT-II, 18. juni

KOLLISJONEN I: *Et stort øde landskap* 1991. Oslo.

Ca. 930 ord.

Scene 1) Han hadde stått en stund ved det åpne vinduet og sett ned på fortauet, det var tomt, det var søndag, tidlig på ettermiddagen, han var tom inni seg også, det var som om forlattheten på fortauet hadde krøpet inn i ham, og da hans kone spurte fra stolen innerst i værelset om et eller annet som bare krevde et ja eller nei, svarte han ikke. Etter en lang stund spurte hun hvorfor han ikke svarte. Han svarte ikke, han var et helt tomt fortau.

Sc. 2) Han gikk ut av rommet, uten å se på henne, og idet han lukket døra, hørte han henne si: «Anton da, Anton da, hva er det i veien?» Han gikk gjennom entreen og ned trappene, 48 slitte trinn, og ut i den forferdelige søndagen. Jeg bare gikk, tenkte han. Så registrerte han heten og det skarpe sollyset, og han skrådde over gata til skyggen på det motsatte fortauet. Der stanset han. Han så opp mot vinduene, han kunne ikke se henne. Han begynte å gå, i skyggen av de fireetasjes gårdene. Etter noen hundre meter stanset han ved et kryss for å slippe forbi en hvit bil. Det kom en grå bil fra motsatt retning, ellers fantes det ingen trafikk. Begge bilene kjørte svært langsomt. Det må være fordi det er søndag, tenkte han. Og fordi det er så varmt. Da de kom fram til krysset, kolliderte de, Den grå bilen svingte til høyre, den hvite svingte til venstre, og den hvite bilen kjørte inn i den grå bilens venstre bakdør. Det så komisk ut. Føreren i den grå bilen begynte å rope ukvemsord ut gjennom det nedrullede vinduet.

Sc. 3) - Faen i heiteste, mann! Hva i helvete, kan du ikke se deg for?

- Jeg så deg ikke.

- Så meg ikke? Men i svarte, åssen i helvete kunne du unngå å se meg?

- Jeg veit ikke. Jeg la ikke merke til deg. Kan du ikke få opp døra?

- Nei faen, den har låst seg. - Prøv den andre.

- Å herregud, tror du jeg er idiot? Tror du det er to idioter her?

- Jeg sier jo at jeg ikke så deg. Jeg bremsa ikke engang. Bare kom ut og se sjøl. Det fins ikke bremsespor. Det er klart det er jeg som har skylda, men jeg kunne ikke noe for det.

- Kunne ikke noe for det! Kunne ikke noe for det? Du er faen ikke riktig navla.

Han manøvrerte seg over i det andre setet og kom ut av bilen. Han gikk bort og så på skaden. Han banka seg i hodet med knyttneven. Den andre vognføreren gikk bort til ham.

SC.4) Anton Hellmann oppfattet ikke lenger hva de sa. Han begynte å gå tilbake samme vei han var kommet. Han svettet. Han følte at han hadde støv i ansiktet. Bare jeg får dusjet, tenkte han. Han så sin kone stå og lene seg ut av vinduet. Han lot som om han ikke så henne. Hun har jo ikke gjort meg noe, tenkte han. Bare hun ikke roper. Han så ned i fortauet. Hun kan jo ikke noe for det. Bare hun ikke sier noe før jeg får dusjet. Han skrådde over gata og gikk inn i portrommet, opp trappene.

Sc. 5) Hun stod i entreen.

- Hva er det, Anton?

- Ingenting.

- Jo, Anton, det er nødt til å være noe. Du svarte ikke da jeg snakket til deg, i stedet bare gikk du. Si hva det er, vær så snill.

- Det er ingenting. Jeg tar meg en dusj.

-Vær så snill, Anton. Du gjør meg så engstelig, jeg vet jo ikke hva jeg skal tro.

- Du skal ikke tro noe som helst. Jeg går og dusjer.

Sc. 6) Han gikk inn på badet. Han kledde av seg. Det finnes ingenting å si, tenkte han, hun ville ikke forstå, hun har ingen avgrunn i seg. Han skrudde på vannet, regulerte det til det var nesten helt kaldt. Han stod under de harde strålene helt til han frøs så voldsomt at han ikke kunne tenke på annet enn å holde ut litt til. Så holdt han ikke ut lenger. Han skrudde av vannet og satte seg på dolokket. Jeg kan skylde på at det er søndag, tenkte han. Han satt helt rolig i flere minutter, så tørket han håret og kledde på seg.

SC.7) Hun hadde laget kaffe og satt kammer i håret. Hun så på ham og smilte ulykkelig. Han tok seg sammen.

- Det gjorde godt, sa han og satte seg. Hun skjenker i kaffe, og hun

sa mens hun gjorde det:

- Er du lei av meg?
 - Vera da, du tar bestandig alt så personlig. Det hadde ingenting med deg å gjøre.
 - Er det en annen?
 - Nei. Da ville det jo hatt med deg å gjøre.
 - Det har med meg å gjøre. Det var meg du ikke svarte, to ganger, og det var meg du bare gikk din vei fra, uten et ord.
 - Det har bare med meg å gjøre, meg og disse helvetes søndagene.
 - Ikke bann, vær så snill.
 - Du vet godt åssen jeg kan ha det på søndager.
 - Det er de eneste dagene vi har helt for oss selv. Han svarte ikke. Ja, tenkte han.
- Han så på henne.
Hun så på ham.
- Du svarer ikke, sa hun.
 - Det har ingen hensikt. Takk for kaffen. Han reiste seg.
 - Du har jo ikke drukket den, sa hun. - Jo, sa han.
 - Anton da, ikke vær barnslig. Du har ikke drukket den.
 - Jo visst har jeg drukket den.

KOLLISJONEN (K. Askildsen)

ANALYSE vi tenker oss laget av en våken, flink student.

Sammendrag av handlingen:

Hovedpersonene i fortellingen er et ektepar, Anton og Vera. Vi møter dem på en søndag. Forholdet mellom dem virker dis-harmonisk. Mannen virker tydelig frustrert og i dårlig humør og svarer kona nærmest avvisende. Kona virker mer balansert og prøver å få til samtale mellom seg og mannen. Hun har mistanke at mannen har funnet en annen, men får ikke bekreftelse på det. Kona prøver å finne ut hva som er feil i deres forhold, men mannen er vanskelig å få god kontakt med. Han gir skylden på at det er søndager som er så vanskelig, «de eneste dagene vi har helt for oss selv», sier kona. Fortellingen har åpen slutt, vi vet ikke hva fortsettelsen blir med dette ekteparet.

Tekst og tid

Fortellingen starter rett inn i en handling (*in medias res*), og handlingen blir fortalt rent kronologisk. Tidsrommet fra begynnelse til slutt kan være mellom en og to timer. Men våkne lesere kan eller bør tenke selv hva som er og har vært vanskelig i forholdet mellom disse ektefellene.

Tekst og struktur/oppbygging. Jeg har markert teksten med 7 scener (Sc.). Dette har jeg gjort for å vise til bestemte scener i teksten når jeg analyserer, og noen scener er viktigere enn andre.

Fortellerperspektiv. Fortellingen har 3. person forteller, altså auktoral forteller. Hun/han er nært inn på handlingen og personer, det vil si forteller ser nokså detaljert hva som hender, gjengir hva personer sier/snakker om (dialog, Sc. 3, 5 og 7), og hva de tenker og føler (se for eks. Sc. 1 og 6). Fortelleren er med andre ord *allvitende*. I handlingen trekker fortelleren også inn en bilkollisjon, og jeg mener at den mannlige ektefellen har sett denne kollisjonen og har hørt hvordan de involverte bilførerne takler situasjonen (Sc. 3 og begynnelsen av Sc. 4). Det kan

være ulike meninger hva fortelleren mener med å ta inn i handlingen denne bilkollisjonen (se avsnittet om tolkning).

Forsøk på tolkning av tema. Jeg synes Anton viser seg fram i en «skjør» sinns-stemning. irritabel og avvisende til kona. Han skylder på at spesielt søndag er en vanskelig dag, men vi vet jo (se Sc. 6) at det ikke er sant, se; *Jeg kan skyldes på at det er søndag*. Men nå, fra samme scenen henter jeg fram noe som er svært viktig for min forståelse av tema/ budskapet i fortellingen.

Det finnes ingenting å si, tenkte han, hun ville ikke forstå, hun har ingen av grunn i seg. I Anton sin tenking her ligger en «nøkkel» inn til min forståelse? Anton bærer på en hemmelighet, trolig en dårlig samvittighet, og han ønsker faktisk å fortelle noe til kona, men hun vil ikke forstå han og hans situasjon, tror Anton. Hva skal vi så kalle dette at Anton vil ikke fortelle, for kona vil ikke forstå? *Det har med vanskelig kommunikasjon å gjøre og det har med åpenhet og trygghet å gjøre.* Ektefellene har glemt åpenhet, de reagerer med taushet i stedet for å snakke. «Taushetens forbannelse», har jeg hørt er et uttrykk.

Hva vil fortelleren med Sc. 3 der to biler kolliderer? Og hvordan løser førerne sin frustrasjon? De banner, roper, viser sterke følelser og nærmest ordner opp på stedet i stedet for å lukke seg, tie og sitte med innestengt. frustrasjon. Fortelleren bruker altså kollisjonen og løsningen som en kontrast til måten ektefellene løser sine problem.

Forfatteren overlater til andre å dikte videre hvordan det vil gå med dette ekteskapet.